

Anetta Supel*, **Tomasz Łatak****
Piotr Domżał***, **Przemysław Przybyłski******

EDUKACJA I WYCHOWANIE NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA I OBRONNOŚCI – WYBRANE ASPEKTY

Streszczenie

Bezpieczeństwo i obronność to tematy ściśle powiązane z państwem oraz jego obywatelami. Obecnie jednak, w dobie gwałtownych przeobrażeń i postępującej globalizacji, nabrały one nieco odmiennego znaczenia. Ewolucja ta obejmuje zatem nie tylko tereny danego kraju. Współcześnie sięga ona dalej, znacznie wykraczając poza obszar tego terytorium. Zagadnienia bezpieczeństwa i obronności wymagają zatem analiz wielu elementów, w tym także skupienia uwagi na tak elementarnych zagadnieniach, jakimi są uwarunkowania bezpieczeństwa państwa, jego siła militarna oraz środki ochrony ludności cywilnej. W połączeniu z innymi czynnikami edukacja i wychowanie na rzecz bezpieczeństwa staje się przedmiotem wielu analiz i rozważań współczesnych cywilizacji.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, edukacja, państwo, obywatel, obrona, ochrona cywilna, ludność, wojsko, zagrożenia

Wstęp

Konflikty społeczne, zbrojne czy terytorialne nie są obecnie zjawiskiem odosobnionym i rzadkim. Każdego dnia media przekazują niepokojące informacje, które stają się podstawą do dalszej dyskusji na temat bezpieczeństwa oraz obronności. Samo pojęcie bezpieczeństwa obecne jest w każdym aspekcie życia człowieka. Jest ono tak samo ważne

* Uczelnia Nauk Społecznych w Łodzi, e-mail: asupel@onet.pl, ORCID: 0000-0002-2891-1389.

** Komenda Miejska Policji w Krakowie, e-mail: tomaszłatak@wp.pl, ORCID: 0000-0003-0275-6381.

*** Uczelnia Nauk Społecznych w Łodzi, e-mail: rektor@uns.lodz.pl, ORCID: 0000-0001-5577-022X.

**** Instytut Copernicanum w Toruniu, e-mail: metodykpp@interia.pl, ORCID: 0000-0003-0923-2409

w codziennej egzystencji, jak i w życiu politycznym, ekonomicznym oraz edukacji. Z uwagi na obszerność tego zagadnienia istnieją pewne trudności w jednoznacznym, a zarazem zwięzłym zdefiniowaniu bezpieczeństwa. Istotnie, z punktu widzenia kraju, w pierwszej kolejności na myśl przychodzą organy biorące udział w procesie zapewnienia bezpieczeństwa jego mieszkańcom. Podmioty te prowadzą działania na poziomie centralnym, jak również regionalnym i lokalnym. Na system ten składają się wszystkie środki, zasoby oraz siły, którymi dany kraj dysponuje oraz deklaruje jako gotowe do działania w obrębie bezpieczeństwa. W podobnym tonie do systemu bezpieczeństwa odnosi się *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*¹, wskazując na odpowiedzialność państwa w zakresie przygotowania, organizacji, a następnie utrzymania sił przeznaczonych do realizacji wyznaczonych im celów. W tym procesie należy także odnieść się do zagrożeń, które zdolne są odebrać państwu nie tylko niezależność polityczną i suwerenność. Zagrożenia te oddziałują między innymi na naród oraz dalszy rozwój społeczny. W tym obrębie zwraca się szczególną uwagę na zagrożenia płynące z zewnątrz, jak również te występujące wewnątrz danego kraju. Bez względu jednak na tego typu rozważania, bezpieczeństwo stanowi podstawę cywilizacji, systemów państwowych, struktur międzynarodowych i wszelkich innych sojuszy, także militarnych.

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa

W obrębie zakresu edukacji i wychowania na rzecz bezpieczeństwa i obronności bardzo wiele aspektów dotyczy politycznych² oraz militarnych uwarunkowań kraju. Odnoszą się one do kluczowych aspektów dla bezpieczeństwa narodowego i są zależne od okoliczności ich pojmowania. Uwarunkowanie można ogólnie zdefiniować jako składnik lub okoliczność wywierającą wpływ na daną rzecz, sytuację lub zjawisko³.

W przypadku politycznych aspektów podkreśla się ich zasługi w procesie budowania, jak również postrzegania bezpieczeństwa naro-

¹ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, <https://www.bbn.gov.pl> (30.03.2022).

² Por. T. Koziełło, P. Maj, A. Pięta-Szawara, *Perspektywy badawcze i dylematy teorii polityki*, Rzeszów 2014.

³ Z. Kuźniar, A. Fronczyk, *Terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa współczesnego świata*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych im. gen. T. Kościuszki”, 2012, nr 4, s. 31–38. Zob. L. Przybylski, P. Przybylski, *Współczesne formy edukacyjno-wychowawcze w Miejscu Piastowym* [w:] *Wychowanie i edukacja w kontekście społeczności lokalnej*, red. J. Mierzwa, Jarosław 2013, s. 43–50.

dowego oraz ponadnarodowego. Były one w nim obecne od wieków, a ich rola i funkcja nabierały coraz mocniejszego znaczenia. W połączeniu z geograficznym położeniem kraju uwarunkowania te niejako determinują siłę, kierunki rozwoju oraz możliwości obronne danego państwa. Geopolityczne aspekty odgrywają spektakularną rolę umożliwiającą dokonanie oceny znaczenia kraju na arenie międzynarodowej⁴. Uwarunkowania te pozwalają także na bliższe poznanie specyficznych problemów państwa, a następnie określenie kierunku politycznych relacji względem jego sąsiadów i strategicznych partnerów. Te współzależności oraz relacje przekładają się na dodatkowe gwarancje bezpieczeństwa oraz wsparcia w przypadku agresji ze strony państw spoza takowego układu. Natomiast w przypadku militarnych uwarunkowań intuicyjnie kojarzone są z wojenną przeszłością świata, między innymi I oraz II wojną światową. Współcześnie, pomimo oczywistych zapędów demilitaryzacji armii oraz deklaracji pokoju i bezpieczeństwa, siła militarna wciąż uważana jest za obraz potęgi danego państwa. Jest ona istotna z punktu widzenia funkcjonowania systemu bezpieczeństwa kraju, jego skuteczności, efektywności i organizacji. Za potwierdzenie tych analiz można uznać opinie czołowych ekspertów do spraw bezpieczeństwa, którzy podkreślają uwarunkowania militarne w kontekście gwarancji niezależności terytorialnej i suwerenności kraju⁵.

Współczesne zagrożenia charakteryzują się tendencją decentralizacji, jednak ich skala oraz zasięg są trudne do przewidzenia. Istnieją ponadto pewne rodzaje niebezpieczeństw, które niezmiennie towarzyszą ludzkości. Terroryzm, zorganizowana przestępczość oraz handel ludźmi nawet obecnie mogą zagrozić najstabilniejszym systemom bezpieczeństwa i obronności. Współcześnie jednak świat zmagają się z nowymi zagrożeniami, gdzie brak doświadczenia w ich przeciwdziałaniu może otworzyć drzwi do rozprzestrzeniania się chaosu i destabilizacji struktur narodowych. Jasno określone cele strategiczne państwa i sprawny system bezpieczeństwa to dzisiaj podstawa. Ich bazą są więc siły zbrojne, charakteryzujące się odpowiednim stopniem wyszkolenia i wyposażenia. Warunki te umożliwiają czynne zaangażowanie państwa w międzynarodowe sojusze oraz posiadanie społeczeństwa cechującego się wysokim poziomem kultury strategicznej i świadomości militarnej⁶.

⁴ L. Sykułski, *Geopolityka a bezpieczeństwo Polski*, e-book, Świat Książki, <http://www.swiatksiazki.pl> (30.03.2022).

⁵ R. Kuźniar, *Stosunki międzynarodowe*, Warszawa 2000, s. 6.

⁶ Szerzej m.in.: M. Jurgilewicz, *Rola podmiotów uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Siedlce 2017.

Istota wiedzy na temat Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Kolejnym kluczowym obszarem dla bezpieczeństwa i obronności jest stopień posiadania wiedzy na temat sił zbrojnych kraju. Od zarania dziejów armia pełniła wyjątkową rolę w państwie. Była niejako elementem tworzącym obronny pancerz, jak również podstawą i źródłem władzy czołowych przywódców. Funkcja ówczesnych armii wynikała ponadto z historycznych uwarunkowań, ponieważ wiele państw uwikłanych było w sieć wojen, zatargów i zbrojnych konfliktów. Na podstawie tych wydarzeń stopniowo kształtowała się formacja realizująca działania w wielu obszarach. Była to między innymi funkcja obronna państwa, ale także zdolność do niszczenia wrogów kraju i zagrabiania nowych terenów. Sama potrzeba i konieczność posiadania silnej oraz wyszkolonej armii była centralnym spoiwem kraju. Na temat sił zbrojnych rozpisywali się nawet starożytni filozofowie, a odnośniki do zadań, funkcji i roli armii odnaleźć można w wielu oficjalnych dokumentach⁷.

W podobnym tonie Siły Zbrojne RP przedstawione zostały w Konstytucji RP⁸, gdzie podkreślono ich rolę w procesie zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Armia ma ogromny wkład także w procesie utrzymania niepodległości oraz suwerenności kraju. W tym przypadku jest to rola obronna, choć obecnie bardziej ukierunkowana w stronę dyplomacji i odstraszenia. Bez względu na osobiste przekonania i wyznawane wartości, jako całość, Siły Zbrojne RP zobowiązane są do zachowania politycznej neutralności. Aby zagwarantować taką pozycję, armia podlega nie tylko wewnętrznym kontrolom i rozkazom. Istnienie cywilnej i demokratycznej kontroli względem Sił Zbrojnych RP zapewnia więc obiektywizm, neutralność oraz odpowiednie realizowanie zadań przydzielonych armii⁹.

Obrona cywilna i ochrona ludności

Obrona cywilna i ochrona ludności zajmują jedno z kluczowych ról zarówno w procesie utrzymania bezpieczeństwa, jak i zapewnienia wysokiego poziomu zdolności obronnych. Do realizacji tego typu zadań konieczne jest

⁷ Zob. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2020, <https://www.bbn.gov.pl>, (30.06.2022); B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2006, s. 37–38, 41.

⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 26 (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁹ *Ibidem*, art. 134. Zob. też: Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. 2022, poz. 655).

wykorzystanie szeregu instrumentów, dzięki którym zagrożenia mogą być niwelowane oraz eliminowane. Jest to widoczne szczególnie na terytorium krajów o ustroju demokratycznym, gdzie bezpieczeństwo obywateli zdecydowanie zajmuje wysoką pozycję na liście priorytetowych celów państwa. W zakres wspomnianych instrumentów wchodzi środki polityczne, administracyjno-prawne, ekonomiczne oraz finansowe¹⁰.

Dodatkowo są to instrumenty o charakterze kulturowych, ideologicznym, a także militarnym. Używane są one w pewnych stosownych proporcjach zależnych od szeregu czynników wpływających na bezpieczeństwo ludności cywilnej. Część instrumentów wykorzystywana jest *stricte* w celach zapobiegawczych. Istnieją też takie środki, których głównym celem jest łagodzenie istniejących konfliktów i ograniczanie ich negatywnych skutków. Za pomocą instrumentów prawnych państwa budują zasady porządku publicznego. W podobny sposób kształtowana jest także struktura systemu ochrony zdrowia ludzi oraz wymagania co do ochrony mienia prywatnego i publicznego. W obecnych czasach wiele nadziei pokładanych jest we współpracy międzynarodowej, co także zostało uwzględnione w dysponowanych przez państwo instrumentach. W tym przypadku jednak niezbędne okazują się środki finansowe oraz zdolności ekonomiczne danego kraju. Z ich pomocą udzielane są różnego rodzaju zapomogi finansowe oraz nadawane są wyjątkowe przywileje wzmacniające gospodarkę państwa. Takie przywileje handlowe budują pozycję kraju. Pozwalają one na stopniowy rozwój i stabilizację gospodarczą państwa, co w konsekwencji prowadzi do dalszej ekspansji kraju i uznania w oczach światowych mocarstw. Wyjątkowym środkiem są także czynniki, które mają zdolności łagodzenia istniejących różnic społecznych. Poprzez szerzenie oraz promowanie tolerancji dla odmienności budowane są szczególnie więzi pomocne przy zawieraniu nowych sojuszy. Wspólnoty ponadnarodowe pełnią rolę gwaranta bezpieczeństwa i stabilności danego kraju. Przy wsparciu, opartym na szacunku i otwartości kulturowej, można zatem tworzyć więzi odporne na prowokacje i zatargi¹¹.

Organizacje działające na rzecz obronności

Organizacje oraz instytucje wspierające struktury bezpieczeństwa narodowego rozpoczęły stopniową, lecz konsekwentną ekspansję

¹⁰ Zob. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2022, poz. 205).

¹¹ Szerzej: K. Gruszko, *Rola organizacji międzynarodowych w kreowaniu globalnego ładu międzynarodowego* [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. E. Halizak, M. Pietraś, t. 1, Warszawa 2013.

w stronę łączenia celów i zapędów wielu państw. Rozbieżność zamierzeń i wizji na przyszłość krajów znacznie się różni. Jest to rzecz oczekiwana, a nawet pożądana. Zakłada się jednak, iż istnieje pewna zgodność co do poziomu utrzymania bezpieczeństwa w państwie, a teraz także w obrębie międzynarodowych struktur organizacyjnych i sojuszy. Ta zgodność staje się podstawą do tworzenia systemu, który byłby w stanie zmierzyć się z nowymi zagrożeniami. W tym obszarze organizacje działające na rzecz obronności spełniają szczególne zadanie. Wspierają wszelkie wysiłki podejmowane przez państwa w drodze do zapewnienia im bezpieczeństwa, stabilności i rozwoju. Dodatkowo, przy wsparciu Rzecznika Praw Obywatelskich, sądów, administracji lokalnych oraz wszelkich innych organizacji międzynarodowych, można założyć, iż świat znacznie oddali się od targanej wojnami przeszłości¹².

Nie mniejsze zasługi należy przypisać stowarzyszeniom społecznym, które dobrowolnie zrzeszają obywateli. One także wspierają system bezpieczeństwa poprzez umożliwienie społeczeństwu wywarcia wpływu na kluczowe decyzje państwa, w tym decyzje odnoszące się do panujących norm i systemów wartości. Widoczne jest to między innymi wszędzie tam, gdzie demokracja przeżywa rozkwit i stabilizację. Siła stowarzyszeń i organizacji jest tak ogromna, bowiem jej podwalinami są wartości moralne, etyczne, wspólne dobro i szacunek. Wszystkie te elementy zdolne są łączyć rozbite społeczeństwa, jednocześnie zwaśnione narody oraz budować nowy ład oparty na pokoju i tolerancji¹³.

Znaczenie prawnych aspektów a współczesne zagrożenia

Zapewnienie bezpieczeństwa państwa¹⁴, jak też tworzenie rozwiązań ukierunkowanych na jego obronność, to wyzwania postrzegane aktualnie nie tylko z perspektywy pojedynczych państw, ale zwłaszcza w środowisku międzynarodowym. System międzynarodowy, z uwagi na konflikt interesów oraz różnorodność kulturową i polityczną, musi zatem kierować swoje wysiłki w stronę uniwersalnych rozwiązań prawnych zdolnych zaadaptować się w warunkach niejednorodnych. Stosunki międzynarodowe współcześnie są mocne i stabilne. Dzięki ich istnieniu

¹² Z. Dziemianko, *Organizacje pozarządowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, 2008, nr 2, s. 115–122.

¹³ Szerzej: *Dylematy współczesnego bezpieczeństwa z perspektywy sektora pozarządowego*, red. M. Jurgilewicz, J. Puacz-Olszewska, Rzeszów 2021.

¹⁴ Por. M. Jurgilewicz, J. Itrich-Drabarek, A. Misiuk, *Problem bezpieczeństwa w wybranych polskich konstytucjach*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, 2021, nr 4, s. 347–358.

dostarczane są środki oraz instrumenty, których zadaniem jest łagodzenie sporów i dążenie do dyplomacji. Kompromisy są nieuniknione, jednak dzięki nim ład i pokój mogą dalej się rozwijać i dążyć do zwalczania zagrożeń zdolnych podzielić cały świat. Dziedzinę tę można dodatkowo łączyć z tak zwanymi uwarunkowaniami prawnymi oraz instytucjonalnymi. Zarówno członkowie NATO, jak i partnerzy w strukturach wspólnoty europejskiej są integralnym elementem globalnego systemu bezpieczeństwa. Dzięki nim wspierane jest między innymi:

- 1) przestrzeganie podstawowych praw i wolności człowieka,
- 2) istnienie dokumentów regulujących kluczowe kwestie z punktu widzenia obywatela,
- 3) proces i konieczność decentralizacji władzy,
- 4) proces prawnego zarządzania państwem, którego podstawą byłaby dbałość o jego obywateli i ich dobrobyt,
- 5) wspieranie wszelkich instytucji regulujących sprawiedliwe i niezależne funkcjonowanie najważniejszych organów w kraju, w tym także działających na rzecz obywateli¹⁵.

Istnienie aktów prawnych i dokumentów strategicznych znacząco wzmacnia efektywność systemu bezpieczeństwa w państwie. Na ich podstawie egzekwowane jest prawo, nakładane są sankcje oraz wdrażane są wszelkie modyfikacje wynikające z bieżących potrzeb bezpieczeństwa państwa.

Należy również podkreślić, że na rządach państw i organizacjach międzynarodowych spoczywa obowiązek walki z zagrożeniami. Jest to duża odpowiedzialność, biorąc pod uwagę obecne tendencje i wzrostowe trendy zjawiska przestępczości zorganizowanej, widma zamachów terrorystycznych oraz kataklizmów będących następstwem globalnych problemów ekologicznych. Wymagane jest jak najszybsze wdrożenie odpowiednich procedur oraz postanowień prawa międzynarodowego w celu minimalizacji negatywnych skutków zagrożeń transgranicznych oraz zapobieganiu ich powstawaniu. Poprzez ich specyfikę, tego typu niebezpieczeństwa powodują obszerne destabilizacje, przez co wpływają na jakość życia międzynarodowych struktur. Przykładem takich zagrożeń są problemy związane z ogromnym kryzysem migracyjnym oraz niestabilną sytuacją po stronie wschodnich sąsiadów Polski. Zjawiska te nasilają się w sposób dynamiczny, a rozmiary i zasięg ich skutków nie sposób precyzyjnie zdefiniować¹⁶.

¹⁵ Zob. W. Malendowski, *Architektura bezpieczeństwa europejskiego* [w:] *Stosunki międzynarodowe*, red. W. Malendowski, C. Mojsiewicz, Wrocław 2004.

¹⁶ M. Wójcik-Żołądek, *Współczesne procesy migracyjne: definicje, tendencje, teorie*, „Studia BAS”, 2016, nr 4, s. 9–35.

Zakończenie

Edukacja i wychowanie na rzecz bezpieczeństwa i obronności jest tematem niezwykle aktualnym. W dobie współczesnych przeobrażeń, mieszania się społeczeństw pod względem kulturowym, jak również postępującej globalizacji, bezpieczeństwo wymaga podejmowania kroków konsekwentnych. Jednocześnie muszą to być zabiegi rozważne, które uwzględniają interesy wszystkich stron. Połączenie tych cech nie jest możliwe bez deklaracji otwartości, kompromisu i wzajemnego wsparcia. Wyłącznie takie podejście może zmienić obecną tendencję rosnących napięć i gier politycznych. Bez względu jednak na dalsze losy świata, dobro obywateli musi pozostać najważniejsze. Bezpieczeństwo, nawet pod naporem ciągłych ewolucji, niezmiennie będzie towarzyszyć każdemu, w każdym miejscu na Ziemi i w każdym czasie.

Bibliografia

- Balcerowicz B., *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2006.
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl>, Warszawa 2013 (30.03.2022).
- Dylematy współczesnego bezpieczeństwa z perspektywy sektora pozarządowego*, red. M. Jurgilewicz, J. Puacz-Olszewska, Rzeszów 2021.
- Dziemiątko Z., *Organizacje pozarządowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny”, 2008, nr 2.
- Gruszko K., *Rola organizacji międzynarodowych w kreowaniu globalnego ładu międzynarodowego* [w:] *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. E. Haliżak, M. Pietraś, t. 1, Warszawa 2013.
- Jurgilewicz M., Itrich-Drabarek J., Misiuk A., *Problem bezpieczeństwa w wybranych polskich konstytucjach*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, 2021, nr 4.
- Jurgilewicz M., *Rola podmiotów uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Siedlce 2017.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Kozięło T., Maj P., Pięta-Szawara A., *Perspektywy badawcze i dylematy teorii polityki*, Rzeszów 2014.
- Kuźniar R., *Stosunki międzynarodowe*, Warszawa 2000.
- Kuźniar R., Fronczyk A., *Terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa współczesnego świata*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych im. gen. T. Kościuszki”, 2012, nr 4.
- Loranty K., *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, Bielsko-Biała 2006.
- Pietras J., *Nowy ład międzynarodowy*, Warszawa 2001.
- Przybylski L., Przybylski P., *Współczesne formy edukacyjno-wychowawcze w Miejscu Piastowym* [w:] *Wychowanie i edukacja w kontekście społeczności lokalnej*, red. J. Mierzwa, Jarosław 2013.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2020, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl> (30.06.2022).

Sykulski L., *Geopolityka a bezpieczeństwo Polski*, e-book, Świat Książki, <http://www.swiatksiazki.pl> (30.03.2022).

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. 2022, poz. 655).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2022, poz. 205).

Wójcik-Żołądek M., *Współczesne procesy migracyjne: definicje, tendencje, teorie*, „Studia BAS”, 2016, nr 4.

Education and education for security and defense – selected aspects

Summary

Security and defense are topics closely related to the state and its citizens. Currently, however, in the era of rapid transformations and progressive globalization, they have acquired a slightly different meaning. Therefore, this evolution does not only cover the territory of a given country. Nowadays, it goes further, far beyond the territory of this territory. Therefore, security and defense issues require analyzes of many elements, including focusing on such basic issues as the conditions of state security, its military strength and measures to protect the civilian population. In combination with other factors, education and education for security becomes the subject of many analyzes and considerations of contemporary civilizations.

Keywords: security, education, state, citizen, defense, civil protection, population, army, threats